

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1934 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om ökat tullskydd för potatisodlingen.

Förslag till ändring i tulltaxans bestämmelser rörande potatis och potatisflingor hava framställts i följande till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen:

de likalydande motionerna nr 19 i första kammaren av herr *Anton Pettersson* m. fl. och nr 15 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby m. fl., däri hemställts, »att riksdagen ville besluta sådan ändring i gällande tulltaxa, att potatis (tulltaxenr 51) åsättes en tull av 2 kronor för 100 kilogram under hela året;

samt att nämnda förändring i tulltaxan skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer»; ävensom

de jämväl likalydande motionerna nr 115 i första kammaren av herr *Johan Bernhard Johansson* m. fl. och nr 251 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., däri hemställts, »att riksdagen ville besluta,

dels att tullsatsen under tulltaxenummer 51 i gällande tulltaxa (potatis — — annan, ävensom potatisflingor) måtte sättas till 2 kronor per 100 kilogram att gälla under hela året,

dels ock att nämnda förändring i tulltaxan skall gälla från den dag Kungl. Maj:t bestämmer».

Beträffande motiveringen för dessa förslag får utskottet hänvisa till motionerna nr 15 i andra kammaren och nr 115 i första kammaren.

Rå potatis, annan än under tiden 1 januari—30 juni inkommande nyskördad (färsk) potatis, samt potatisflingor äro enligt gällande tulltaxa, taxenummer 51, fria från tull, men genom beslut av 1932 års riksdag har såsom tillägg till tulltaxan stadgats en tull av 1 krona per 100 kilogram för sådan potatis, inkommande under tiden 1 januari—31 juli. Detta tillägg trädde i kraft den 1 januari 1933.

Beträffande nyskördad (färsk) potatis, inkommande under tiden 1 januari—30 juni, stadgas i tulltaxan, taxenummer 50, en tull av 2 kronor 50 öre för 100 kilogram, vartill kommer enligt beslut av 1932 års riksdag en tilläggstull av 7 kronor 50 öre för 100 kilogram.

Omförmälda tull av 1 krona för 100 kilogram å till tulltaxenummer 51 hänförlig potatis, inkommande under tiden 1 januari—31 juli, beslöts av 1932 års riksdag på tillstyrkan av bevillningsutskottet i dess i anledning av väckta motioner om tull på potatis avgivna betänkande nr 34. I den skrivelse (nr 216), vari 1932 års riksdag för Kungl. Maj:t anmälde sitt beslut om tullen, anhöll därjämte riksdagen i enlighet med utskottets i samma betänkande framställda förslag, dels att frågan om beredande av tullskydd åt potatisodlingen inom riket måtte göras till föremål för närmare utredning vid tidpunkt, som därför kunde befinnas lämplig, och frågans handelspolitiska sida därvid jämväl tagas under övervägande, dels ock att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Kungl. Maj:t utfärdade den 4 november 1932 förordning med tillägg till gällande tulltaxa, innefattande stadgande om den av riksdagen för sju månader av året beslutade tullen å potatis. Samtidigt beslöt Kungl. Maj:t, att riksdagens omförmälda skrivelse skulle, såsom i övrigt ej föranledande någon Kungl. Maj:ts åtgärd, läggas till handlingarna.

Vid 1933 års riksdag framställdes motionsvis två förslag om ändring i tullbestämmelserna rörande potatis, avseende det ena att tull med 1 krona för 100 kilogram skulle utgå för hela året och det andra att tullen skulle bestämmas till 2 kronor för 100 kilogram samt gälla även potatisflingor. I sitt i anledning av motionerna avgivna betänkande nr 46 erinrade 1933 års bevillningsutskott, att dåmera svensk-tyska handelstraktaten av år 1926 upphört att gälla samt att det hinder för införande av tull å potatis, inkommande till riket under månaderna augusti—december, som traktaten innefattat, alltså icke längre föreläge. Vid sådant förhållande och efter övervägande av de andra hänsyn, vilka varit att taga i beaktande, fann utskottet, som i likhet med 1932 års bevillningsutskott tillmätte en tull å potatis värde ur skyddssynpunkt för jordbruket, skäl tillstyrka, att den år 1932 bestämda tullen av 1 krona för 100 kilogram utsträcktes att gälla jämväl potatis, inkommande under tiden 1 augusti—31 december. Då införseln av potatisflingor måste antagas vara synnerligen ringa och frågan om tull å denna vara därför syntes sakna betydelse ur skyddssynpunkt, ansåg utskottet frågan därom icke lämpligen böra i nämnda sammanhang avgöras. Utskottets betänkande utmynnade i en hemställan, att riksdagen måtte i anledning av motionerna besluta, att det år 1932 stadgade tillägg till gällande tulltaxa, tulltaxenummer 51 (stat. nr 107), skulle hava viss ändrad lydelse, avfattad i anslutning till vad utskottet anfört. — I en vid utskottets betänkande fogad reservation yrkade 9 av de i beslutet deltagande, att riksdagen måtte avslå såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna. Reservanterna anförde siffror rörande potatis-skördens storlek ävensom angående import och export av potatis samt framhöllo i anslutning därtill, att importen under tiden 1 augusti—31 december vore obetydlig och utan all betydelse för prisbildningen. Att under sådana förhållanden tullbelägga potatis även under denna del av året vore enligt

reservanterna omotiverat och kunde icke tillföra producenterna några fördelar. Men vid en svag skörd, som nödvändiggjorde import av potatis, komme tullen, enligt vad reservanterna vidare anförde, att oskäligt drabba ett nödvändigt livsmedel, som funne den största användning bland de fattiga befolkningslagren. Vid behandlingen av utskottets betänkande beslöto båda kamrarna i överensstämmelse med reservationen, första kammaren med 41 röster mot 35 och andra kammaren med 74 röster mot 65 (i sistnämnda kammare förklarade sig 13 ledamöter avstå från att rösta). De år 1933 i ämnet väckta motionerna föranledde alltså icke någon riksdagens åtgärd.

I samtliga nu föreliggande fyra motioner framställes förslag, att tullen å till tulltaxenummer 51 hänförlig potatis skulle höjas till 2 kronor för 100 kilogram och gälla under hela året, varjämte i två av motionerna yrkas, att samma tull måtte åsättas potatisflingor. Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttranden över motionerna av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen och statens potatismjölslänmd, varvid kommerskollegium tillika överlämnat ett utav Sveriges kemiska industrikontor avgivet yttrande. Med avseende å innehållet i dessa yttranden må följande redogörelse lämnas.

Sveriges kemiska industrikontor. Ur potatisförädlingsindustriens synpunkt syntes en ökad tullbeskattning av potatis icke spela någon nämnvärd roll, då användningen av utländsk potatis inom stärkelse- och bränneriindustrierna omöjliggjordes av andra av statsmakterna redan vidtagna åtgärder. I motsats till förhållandena under åren omkring sekelskiftet syntes den import av potatis, som förekommit under de senare åren, uteslutande hava avsett matpotatis. Importen av potatis vore obetydlig i förhållande till den inhemska produktionen. De relativt betydande importsiffrorna för åren 1927 och 1928 berodde på den synnerligen dåliga skörden år 1927. Under dylika år med stor brist på inhemsk matpotatis skulle en tull å potatis uppenbarligen försvåra upprätthållandet av ett skäligt prisläge inom landet, i det att tullen skulle verka ytterligare stegrande på de högt uppdrivna priserna. En dylik utveckling måste anses beklaglig med hänsyn till potatisens betydelse särskilt för den fattigare befolkningen. Det kunde nämnas, att medelpriset för den under år 1928 importerade potatisen syntes ha utgjort ej mindre än 13 öre för kilogram.

Under år med relativt god tillgång på inhemsk potatis ställde sig förhållandena något annorlunda, då en import av utländsk potatis under sådana förhållanden kunde medföra en tendens till sänkning av prisläget under den nivå, som kunde betecknas som skälig. Det förefölle emellertid industrikontoret som om motionärerna överskattade den verkan, som potatisimporten har på den inhemska prissättningen.

Avgörande för frågans behandling borde enligt industrikontorets uppfattning icke uteslutande vara, om den ifrågasatta tullen vore till fördel för potatisodlarna, utan det gällde att avväga, om denna fördel för landet som helhet vore större än de nackdelar, som tullen ur andra synpunkter skulle medföra. Industrikontoret ville härvid särskilt framhålla, att potatisimporten under de senare åren nästan uteslutande härstammat från ett enda land, Estland, på vilket land Sverige hade en icke obetydlig export, som

vanligen vore större än importen. Med hänsyn till handelspolitiska omständigheter borde därför enligt industrikontorets bestämda uppfattning tullen å potatis icke sättas högre än som kunde anses oundgängligen nödvändigt för att förhindra en större import av potatis under år, då någon dylik import icke vore önskvärd.

Industrikontoret ville även framhålla, att redan potatisens ringa värde per kilogram och varans ömtålighet för transport innebure ett visst skydd för den inhemska odlingen av matpotatis. Detta skydd hade väsentligt ökats genom kungl. kungörelsen den 11 januari 1927 angående bestämmelser att iakttagas vid införsel av potatis. Enligt dessa bestämmelser finge potatis endast importeras i säckar, tunnor, lådor eller annat emballage och vid varje kolli skulle medelst intygsgivarens plomb vara fästad en kopia av visst intyg, varom närmare föreskrifter vore meddelade.

Med hänsyn härtill syntes det industrikontoret som om tullen kunde och borde begränsas till 50 öre för 100 kilogram, motsvarande omkring 10 procent av nuvarande varuvärde. Då något motiv ej syntes kunna förebringas för att tullbeskattningen av ifrågavarande slag av potatis skulle vara olika under olika delar av året, borde enligt industrikontorets mening den nu under tiden 1 januari—31 juli utgående tillfälliga tullen nedsättas till 50 öre för kilogram. För potatisflingor vore en högre tull motiverad, men då denna vara saknade större betydelse, syntes någon utbrytning ur tulltaxenummer 51 ej behöva ske.

Industrikontoret avstyrkte sålunda för sin del motionerna och förordade, att tullen å till tulltaxenummer 50 ej hänförlig rå potatis och potatisflingor måtte fastställas till 50 öre för 100 kilogram, oberoende av vid vilken tid på året import äger rum.

Kommerskollegium. Lika med kemiska industrikontoret funne collegium anledning för närvarande saknas antaga, att en eventuell höjning av potatistullen skulle utöva något störande inflytande på de industrier, som förarbeta potatis. Fabriksmässig förädling av potatis skedde i vårt land huvudsakligen vid brännvinsbrännerierna och stärkelsefabrikerna. Båda dessa industrigrupper vore föremål för ingående statlig reglering, som varken syntes medgiva fri prisbildning eller användning av importerad potatis. I sådant hänseende kunde hänvisas bland annat till bestämmelserna i 5 § kungörelsen den 15 augusti 1933 (nummer 514) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 26 juni 1933 om tillverkning av potatismjöl.

Emellertid föreläge i denna fråga en omständighet av handelspolitisk art, som enligt collegii mening måste tillmätas stor betydelse. Den svenska exporten på de baltiska staterna hade länge kämpat mot svårigheten för köparländerna att genom export till Sverige skaffa betalningsmedel. Särskilt syntes dessa svårigheter ha ökats ifråga om affärerna på Estland, varifrån någon annan gångbar artikel än potatis näppeligen ifrågakomme som bytesvara. Potatistullen skärptes år 1932, och föresloges nu av motionärerna en ytterligare skärpning härav. Redan den föregående höjningen syntes ha haft en ogynnsam inverkan på exportmöjligheterna till Estland, och att nu än mera försvåra den i allt fall relativt begränsade importen av estländsk potatis funne collegium med hänsyn till de svenska exportindustriernas intressen icke tillrädligt. Kommerskollegium hemställde, att motionerna icke måtte vinna riksdagens bifall.

Lantbruksstyrelsen. Därest tull skulle åsättas potatis, syntes skäl föreligga att med potatisen sammanföra jämväl potatisflingor. I gällande varuförteckning vore dessa varor också sammanförda under nr 107 (tulltaxenummer 51). Med potatisflingor avsåges enligt varuförteckningen potatis, som kokats i ånga och därefter sönderdelats och torkats. I stor utsträckning hade åtminstone förr denna form av potatisflingor använts till foder. Det skulle under sådana förhållanden kunna ifrågasättas, huruvida potatisflingor icke borde jämföras med fodermedel. Om fodermedel i överensstämmelse med lantbruksstyrelsens uti underdånigt utlåtande den 20 januari 1934 över spannmålsnämndens betänkande angående fortsatt spannmålsreglering framställda förslag skulle beläggas med viss importavgift, komme potatisflingor i sådan händelse att åsättas samma avgift. Emellertid syntes det lantbruksstyrelsen, som om potatisflingor icke vore av så stor betydelse att de behöfve utbrytas ur sin nuvarande plats i varuförteckningen eller att deras likställighet med potatis borde rubbas.

I förenämnda skrivelse framhöll lantbruksstyrelsen nödvändigheten av ett planmässigt stöd åt jordbrukets olika produktionsgrenar, så att icke jämvikten inom produktionen komme att förskjutas. Lantbruksstyrelsen påvisade därvid bland annat, att, om medelpriset för tidsperioden 1925—1929 toges till utgångspunkt, det nuvarande prisläget för brödsäd låge vid 76—77 av nämnda medelpris samt för mejeriprodukter vid 75—76 procent av samma utgångsvärde.

Svårare vore att finna fullt säkra noteringar för en undersökning av prisutvecklingen för potatis. Då importpotatis uteslutande syntes komma till användning såsom matpotatis och varans pris nära sammanhänge med priset å fabrikspotatis, borde lämpligaste mätaren i här föreliggande fall vara prisutvecklingen för matpotatis. Stockholmsmarknaden vore härvid den utslagsgivande. Medelpriset för matpotatis i parti i Stockholm var för tidsperioden 1925—1929 10 kronor 10 öre per 100 kilogram och för år 1933 6 kronor 3 öre per 100 kilogram. Det senare priset utgjorde således endast 60 procent av det förra. Potatispriset låge således förhållandevis mycket lågt i jämförelse med priset å brödsäd och mejeriprodukter, vilka båda varit föremål för det allmännas särskilda åtgärder. För att jämvikt i prisläget skulle uppnås, måste antingen prisläget å brödsäd och mejeriprodukter nedbringas eller åtgärder vidtagas i syfte att höja priset på potatis. Då, såsom lantbruksstyrelsen i förenämnda skrivelse framhållit, det nuvarande prisläget på brödsäd under normala skördeförhållanden ävensom på mejeriprodukter icke vore högre, än som krävdes för att produktionen skulle kunna fortgå under skäliga förhållanden, syntes den erforderliga jämvikten böra ernås genom åtgärder till förbättring av prisläget å potatis. Önskvärt vore, att dess pris kunde bringas upp med 26—27 procent eller med ett belopp av mellan 1 krona 50 öre och 2 kronor per 100 kilogram.

Andra åtgärder i prisreglerande syfte än sådana av tullteknisk art syntes i förevarande fall knappast kunna komma i fråga. Då nu intet hinder av traktatmässig karaktär föreläge för införande av en kontinuerlig potatistull, ansåge sig lantbruksstyrelsen böra tillstyrka en sådan. Mot den av motionärerna föreslagna tullsatsen syntes intet vara att erinra. Därest tullen skulle påverka prisläget med hela sitt belopp, skulle full jämvikt genom en tullsats av 2 kronor ernås. Så torde emellertid icke bliva fallet, då prisläget inom landet i hög grad vore beroende av skördeutfall m. m. och importen under alla förhållanden vore jämförelsevis liten. Antagligen komme denna huvudsakligen att bidra till en utjämning av potatispriset,

då det inrikes priset avkopplades från världsmarknadspriset och dess växlingar.

Lantbruksstyrelsen ansåge sålunda vissa skäl tala för bifall till föreliggande motioner, i vad dessa avsåge tull på potatis och potatisflingor.

Statens potatismjölsnämnd. Beträffande den del av landets potatisodling, som närmast berördes av nämndens verksamhet, d. v. s. potatis, som användes för framställning av stärkelse, kunde tullfrågan, så länge nu gällande bestämmelser angående tillverkning och försäljning av potatisstärkelse bibehölls, anses sakna praktisk betydelse. I kungl. kungörelsen den 15 augusti 1933 med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 26 juni 1933 om tillverkning av potatismjöl (nr 514) föreskrevs nämligen bland annat, att vid dylik tillverkning skulle användas uteslutande svensk potatis ävensom att tillverkare av potatisstärkelse vid inköp av potatis vore skyldig att betala det pris, som Kungl. Maj:t bestämde.

Ehuru ej närmare insatt i de allmänna marknadsförhållandena för potatis och betydelsen av ett förstärkt tullskydd å området ville nämnden som sin uppfattning uttala, att den förekommande importen av potatis, ehuru i och för sig vanligen obetydlig, utgjorde ett irritationsmoment för marknaden, vilket invercade störande på avsättningsförhållandena och prisbildningen för potatis inom landet. Nämnden ansåge det önskvärt, att ifrågavarande irritationsmoment motverkades, för vilket syfte en lämpligt avvägd, under året i dess helhet gällande tull syntes vara av värde. En tull kunde i förevarande fall icke komma att nämnvärt påverka prisläget för potatis som helhet inom landet, då ju produktionen i vanliga fall väl täckte behovet.

Med avseende å potatisskördens storlek åren 1926—1933 ävensom omfattningen av in- och utförseln av potatis och potatisflingor (tulltaxenummer 51) under samma år må följande sammanställning här intagas.

	Totalskörd			Införsel		Utförsel	
	Kvantitet ton	Värde 1,000 kr.	Värde per 100 kg kr.	Kvantitet ton	Värde 1,000 kr.	Kvantitet ton	Värde 1,000 kr.
1926	1,952,676	119,520	6.12	675	47	443	47
1927	975,192	105,632	10.83	16,460	1,447	4,305	301
1928	1,707,689	109,190	6.39	28,365	3,577	31	4
1929	1,885,430	108,270	5.74	427	50	13	1
1930	1,758,903	89,985	5.12	1,542	102	21	2
1931	1,481,895	88,682	5.98	14,199	786	771	57
1932	2,133,649	92,805	4.35	4,142	280	7,991	674
1933 (prelim. uppgifter)	1,977,498	86,305	4.36	337	14	135	8

Beträffande införseln fördelning åren 1929—1933 på tiden före respektive efter den 1 augusti må följande uppgifter lämnas.

	1929 ton	1930 ton	1931 ton	1932 ton	1933 ton
1 januari—31 juli	270	679	13,159	3,895	44
1 augusti—31 december ..	157	863	1,040	246	293.

Införseln sker huvudsakligen från Estland. Därifrån infördes åren 1929—1933 172, 1,340, 14,091, 4,113 och 330 ton. År 1933 har införsel från Estland förekommit endast under månaderna maj, oktober och november med 42.8, 174.4 och 112.5 ton till ett sammanlagt värde av 13,516 kronor.

Införseln av potatis är uppenbarligen mycket ringa icke blott i förhållande till den egna skördens storlek utan även i förhållande till de kvantiteter inhemsk matpotatis, som pläga utbjudas och försäljas på den svenska marknaden. Den import, som förekommer och till alldeles övervägande del sker till våra största konsumtionsorter, är emellertid med hänsyn till den inhemska produktionens omfattning att betrakta såsom tämligen onödig åtminstone under goda eller medelgoda skördeförhållanden. Härtill kommer det för frågans bedömande viktiga skälet, att även en i det hela ringa införsel exempelvis till Stockholm, vars marknad såsom lantbruksstyrelsen framhållit är utslagsgivande i fråga om prisutvecklingen för matpotatis, kan åstadkomma störning å marknaden. Jämväl lättheten att från utlandet införa potatis till Stockholm kan under vissa förhållanden ogynnsamt påverka marknaden. Enligt utskottets uppfattning har statens potatismjölsnämnd därför rätt i sitt uttalande, att den förekommande importen av potatis, ehuru i och för sig vanligen obetydlig, utgör ett irritationsmoment för marknaden, vilket inverkar störande på avsättningsförhållandena och prisbildningen inom landet. I likhet med potatismjölsnämnden anser utskottet önskvärt, att detta irritationsmoment motverkas, och finner i sådant syfte en lämpligt avvägd, under året i dess helhet gällande tull vara av värde.

Utskottet.

Kommerskollegium och Sveriges kemiska industrikontor hava framhållit vissa handelspolitiska skäl mot ett bifall till motionärernas förslag. Ehuru utskottet i hög grad beaktat vikten av att handelsutbytet fortgår ostört även med de länder, från vilka import av potatis hittills ägt rum, har utskottet likväl, med hänsyn till den förut anförda omständigheten eller att till följd av den inhemska produktionens omfattning något behov av import av potatis ej föreligger, ansett oförmälda synpunkter icke kunna tillerkännas avgörande betydelse.

Mot den av motionärerna föreslagna tullsatsen 2 kronor för 100 kilogram synes utskottet intet vara att erinra. Såsom i två av motionerna föreslagits torde samma tull böra åsättas potatisflingor.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen måtte,
i anledning av de likalydande motionerna I: 19 av herr Anton Pettersson m. fl. och II: 15 av herr Nilsson i Hörby m. fl. samt de jämväl likalydande motionerna I: 115 av herr Johan Bernhard Johansson m. fl. och II: 251 av herr Lindman m. fl.,

besluta, att det i förordningen den 4 november 1932 (nr 512) stadgade tillägg till gällande tulltaxa skall från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, hava följande ändrade lydelse:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tull för 100 kg kronor
51	107	Potatis: rå: — — — — — annan; ävensom pota- tisflingor N	2: —

Stockholm den 8 mars 1934.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärg i Katrineholm, Björnsson*, Jönsson i Slätåker, Nilsson i Landeryd, Jönsson i Boa, Lövgren i Boden, Ericson i Boxholm, Lithander, Hjalmarsson, Sjödahl, Löfvander, Arvedson, Johansson i Lövholmen, Werner i Hultsfred, Eklund, Blomquist, Johansson i Krogstorp*, Ljunggren* och Andersson i Dunker.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Bärg* i Katrineholm, *Björnsson*, *Lövgren* i Boden, *Ericson* i Boxholm, *Hjalmarsson*, *Sjödahl*, *Werner* i Hultsfred, *Eklund* och *Blomquist*, vilka under hänvisning till innehållet i de av Sveriges kemiska industrikontor och kommerskollegium avgivna yttrandena (återgivna på sid. 3 och 4 i utskottets utlåtande) hemställt,

att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.